

גאוגרפיה

2 יחידות לימוד

רק כחלק של בחינה מפוצלת ב-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

גאוגרפיה חבלית

- * החבלים: ארצות הברית א: ארצות הברית הברית הברית-תעשייתית
- * מערב אירופה לקראת המאה ה-21
- * העולם המתפתח (העולם השלישי)

גאוגרפיה נושאית

- * הנושאים: יישובים עירוניים * גאוגרפיה כלכלית
- * גאולוגיה * גאומורפולוגיה
- * אקלים

עליך לענות על חמש שאלות, לפי ההוראות בגוף השאלון.
לכל שאלה – 20 נקודות; סה"כ – 100 נקודות.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אטלס כללי (כולל אטלס אוניברסיטאי חדש ואטלס כרטא).

שים לב: אין להשתמש באטלס גיאוגרפי יבנה, הכולל את המילון למונחי הגיאוגרפיה.

ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטוטים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה: רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

בשאלון זה 27 שאלות (בפרקים הרביעי והחמישי), ומהן עליך לענות על חמש בלבד.
(לכל שאלה – 20 נקודות)

בפרק הרביעי יש שאלות על חבלים שונים, ובפרק החמישי יש שאלות על נושאים שונים.
אין לענות על יותר משתי שאלות באותו חבל ו/או באותו נושא.

פרק רביעי – גאוגרפיה חבלית

ארצות הברית

שים לב: נבחן שבחר לענות על שאלות הנוגעות ל**ארצות הברית**
אינו רשאי לענות על שאלות הנוגעות ל**ארצות הברית הבתר-תעשייתית**.

1. יחידות נוף בארצות הברית

- א. מתח קו דמיוני בין סן פרנסיסקו (קליפורניה) לדנוור (קולורדו).
ציין שלוש יחידות נוף הנמצאות לאורך הקו הזה, ותאר שני מאפייני נוף טבעיים
בכל אחת מהיחידות שצינת (סה"כ – שישה מאפיינים). (12 נקודות)
- ב. ציין שני תהליכים פיזיים שהתרחשו לאורך קו זה, והסבר את ההשפעה של כל אחד
מהם על פני הנוף. (8 נקודות)

2. פרקים לאומיים

- א. הבא שתי סיבות לכך שבארצות הברית הוכרזו שטחים מסוימים כפרקים לאומיים
מוגנים. (6 נקודות)
- ב. ציין באיזה אזור בארצות הברית נמצאים רוב הפרקים הלאומיים הגדולים, והסבר
את תרומתם לכלכלת האזור. (7 נקודות)
- ג. תאר את המיקום ושניים מהמאפיינים של אחד משלושת הפרקים הלאומיים:
ילוסטון, יוסמיטי, גרנד קניון (הקניון הגדול). (7 נקודות)

3. תחבורה

עייך בטבלה שלפניך, שבה מוצג אורך הדרכים הציבוריות בשלוש מדינות בארצות הברית לפי סוגי הדרכים – דרכים בין-עירוניות ודרכים עירוניות.

**אורך הדרכים הבין-עירוניות והדרכים העירוניות (קילומטר)
בשלוש מדינות בארצות הברית (1999)**

המדינה	דרכים בין-עירוניות	דרכים עירוניות
קליפורניה	133,900	134,800
קולורדו	114,100	23,000
ניו ג'רסי	19,000	38,900

מהו היחס בין אורך הדרכים הבין-עירוניות ובין אורך הדרכים העירוניות בכל אחת מהמדינות?

הסבר, בעזרת המפות שבאטלס, את השפעת המאפיינים הפיזיים והאנושיים של כל מדינה על יחס זה. (20 נקודות)

ארצות הברית הבתר-תעשייתית

שים לב: נבחן שבחר לענות על שאלות הנוגעות לארצות הברית הבתר-תעשייתית אינו רשאי לענות על שאלות הנוגעות לארצות הברית.

4. לוס אנג'לס

- א. תאר את המעבר של כלכלת לוס אנג'לס מכלכלה תעשייתית לכלכלה בתר-תעשייתית. (10 נקודות)
- ב. הסבר כיצד השפיעו השינויים בכלכלת לוס אנג'לס על המבנה המרחבי של העיר. (10 נקודות)

5. אוכלוסייה

עין בטבלה שלפניך, המציגה את הגידול באוכלוסיית ארצות הברית מ-1950.

גידול האוכלוסייה בארצות הברית מ-1950

התקופה	הגידול (אחוזים)
1960-1951	18.5
1970-1961	13.4
1980-1971	11.4
1990-1981	9.8

- א. מהי המגמה שאפשר לראות בשיעור גידול האוכלוסייה בארצות הברית בשנים 1990-1950? (4 נקודות)
- ב. הבא ארבעה הסברים למגמה זו. (16 נקודות)

6. היגדים

- לפניך ארבעה משפטים על ארצות הברית בעידן הבתרת-תעשייתי. בחר בשלושה מהם, קבע אם הם נכונים או לא, ונמק כל קביעה.
- א. במשק הבתרת-תעשייתי המגזר החקלאי מאמץ דפוסים של המגזר התעשייתי, מבחינת המבנה, הארגון ודרכי הפעולה שלו.
- ב. העוצמה הכלכלית של "רצועת החרושת" בארצות הברית גדלה בעידן הבתרת-תעשייתי.
- ג. בניו יורק מתרחשים תהליכים המאפיינים את העיר הבתרת-תעשייתית, כמו קיטוב חברתי ומרחבי.
- ד. בארצות הברית הבתרת-תעשייתית כמעט שלא חלים שינויים בתפוסת האוכלוסייה. (20 נקודות)

מערב אירופה לקראת המאה ה-21**7. תיירות באירופה**

- א. העלייה במספר התיירים משפיעה על אזורי תיירות ונופש כפריים באירופה. הסבר שתי השפעות. (10 נקודות)
- ב. בשנים 1991-2000 עלה מספר התיירים שהגיעו ליוון ממדינות האיחוד האירופי מ-4,850,000 ל-9,219,000. הצג שני גורמי משיכה של יוון כיעד תיירות לתושבים ממדינות אירופה. (10 נקודות)

8. גרמניה

- א. עיין בנתונים שלפניך על חלוקת המועסקים בגרמניה המזרחית ובגרמניה המערבית בשנת 1989.

המועסקים בגרמניה המזרחית ובגרמניה המערבית, לפי ענפים (אחוזים) (1989)

גרמניה המערבית	גרמניה המזרחית	הענף
4.9	10.8	חקלאות
40.1	47.1	תעשייה
55.0	42.1	שירותים

- א. תאר את ההבדלים בכלכלת שתי המדינות, והבא להם שני הסברים. (12 נקודות)
- ב. תאר שני קשיים כלכליים שהתעוררו בגרמניה בעקבות האיחוד. (8 נקודות)

9. אנרגיה

- א. לפני מלחמת העולם השנייה סיפקה אירופה את כל צורכי האנרגיה שלה, אך לאחר המלחמה היא הפכה תלויה ביבוא נפט. הבא שני הסברים להתפתחות של תלות זו. (14 נקודות)
- ב. בחר במדינה אחת באירופה, המפתחת מקור אנרגיה השונה ממקורות האנרגיה המסורתיים. כתוב את שם המדינה שבחרת, ציין מהו מקור האנרגיה, ופרט אילו תנאים פיזיים מאפשרים את הפקתו במדינה. (6 נקודות)
- /המשך בעמוד 6/

העולם המתפתח (העולם השלישי)

10. התפוצצות האוכלוסייה

לפניך שישה אמצעים שמדינות מתפתחות נוקטות במאמץ לצמצם את גידול האוכלוסייה בהן.

בחר בארבעה מהאמצעים, והסבר כיצד כל אחד מהם עשוי לצמצם את גידול האוכלוסייה.

- * פיתוח מואץ, והעלאת רמת החיים
- * העלאת גיל הנישואים בחוק
- * עידוד נשים לצאת לעבודה מחוץ לבית
- * עידוד נשים לרכוש השכלה
- * הטלת מסים על ילודה, ומניעת מענקים ליולדות
- * עידוד הגירה אל מחוץ למדינה

(20 נקודות)

11. ערי ענק

א. הסבר שני מקורות לגידול האוכלוסייה בערי הענק במדינות העולם המתפתח.

(10 נקודות)

ב. ציין והסבר שלוש תופעות לוואי שליליות של הגידול המהיר של ערי הענק.

(10 נקודות)

12. אנרגיה

עיינ בנתונים שלפניך על המקורות לייצור חשמל בצרפת ובסין.
המקורות לייצור חשמל בשתי מדינות (אחוזים)

מדינה ב'	מדינה א'	המקור
6.2	77.8	פחם
3.5	4	נפט וגז
13	16.9	מקור הידרו-אלקטרי
77.2	1.2	מקור גרעיני
0.1	0.1	אחר

- א. קבע איזו עמודה של נתונים מייצגת את סין, ואיזו עמודה מייצגת את צרפת.
 (6 נקודות)
- ב. הסבר כיצד ההבדל ברמת הפיתוח של שתי המדינות משפיע על ההתפלגות השונה של המקורות לייצור חשמל בהן. (8 נקודות)
- ג. קבע באיזו משתי המדינות רמת הצריכה של חשמל לנפש תהיה גבוהה יותר, והסבר את קביעתך. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

פרק חמישי – גאוגרפיה נושאת

יישובים עירוניים

13. אזורים נחשלים בערים

תאר והסבר ארבע דרכים לשיקום אזורים נחשלים בערים. (20 נקודות)

14. תהליכים בעיר

תאר את שלושת התהליכים שלפניך, והסבר את הקשר ביניהם.

(1) יוממות

(2) פרבור

(3) צמיחת מע"רי משנה

(20 נקודות)

15. ערי בירה

הסבר שלושה שיקולים להעברת הבירה מעיר אחת לעיר אחרת או להקמת עיר בירה חדשה. ציין שתי ערי בירה שהועברו או הוקמו משיקולים אלה. (20 נקודות)

גאוגרפיה כלכלית

16. מיקום תעשיות

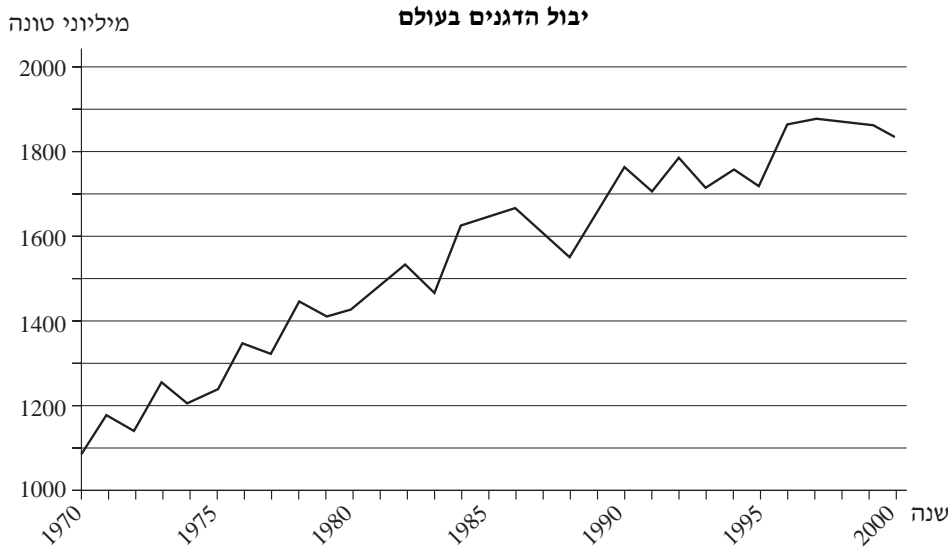
- א. הסבר שלושה גורמים למיקום תעשיות עתירות ידע. (15 נקודות)
- ב. הסבר גורם נוסף, שהוא ייחודי למיקום תעשייה כימית. (5 נקודות)

17. שדות תעופה

- א. הסבר שלושה גורמים למיקום שדות תעופה גדולים. (10 נקודות)
- ב. לפניך שמות של שמונה נמלי תעופה, שמספר הנוסעים שעברו בהם בשנת 2001 היה גדול במיוחד:
- אטלנטה; אוהייר (שיקגו); לוס אנג'לס; היתירו (לונדון);
הַנְדָה (טוקיו); פרנקפורט; שרל דה-גול (פריז); סכיפול (אמסטרדם).
ציין באילו אזורים בעולם נמצאים נמלי תעופה אלה, והבא שני הסברים לכך שעברו בהם נוסעים כה רבים. (10 נקודות)

18. דגנים

א. עיין בגרף שלפניך, שבו מוצג יבול הדגנים השנתי בעולם מ-1970.

תאר את המגמה הכללית של השינויים ביבול הדגנים בעולם, והבא שני הסברים למגמה זו. (12 נקודות)

ב. הבא שני הסברים לכך שארצות הברית מייצאת חיטה למדינות חבר העמים (ברית המועצות לשעבר). (8 נקודות)

גאולוגיה

19. שיטות למדידת זמן גאולוגי

א. הצע שיטה לקביעת הגיל של כל אחד משלושת הממצאים הגאולוגיים שלפניך:

(1) סלע גרניט מגוש יבשתי קדום

(2) סלע גיר

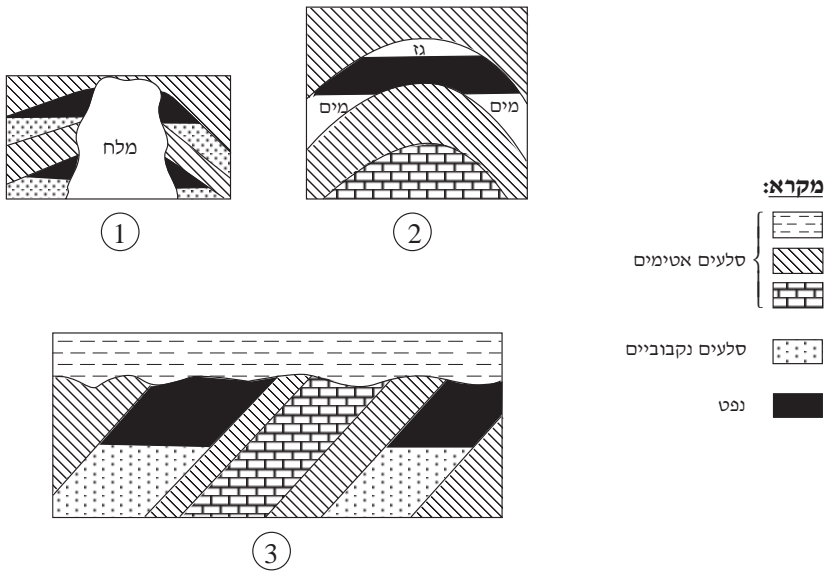
(3) משקעים של אגמים קרחוניים

(6 נקודות)

ב. בחר בשתיים מהשיטות שהצעת – הסבר בקצרה את העקרונות של כל אחת מהן, וציין חיסרון אחד שלה. (14 נקודות)

20. נפט

עיין בסרטוטים שלפניך, המציגים שלוש מלכודות נפט. ציין את שמה של כל מלכודת, והסבר כיצד הנפט נאגר בה. (20 נקודות)

21. הרי געש

- הסבר בפירוט כיצד נוצרים הרי געש. (12 נקודות)
- בחר באחת מהארצות – סיציליה, צ'ילי, הודו, והסבר מדוע דווקא בארץ זו יש הרי געש. (8 נקודות)

גאומורפולוגיה

22. נהרות

עיין בשלושת האיורים שלפניך, המציגים שלבים בזרימת נהר.

1

2

3

א. קבע מהו סדר האיורים מהקדום ביותר למאוחר ביותר, ונמק את קביעתך.
(10 נקודות)

ב. בחר בשלוש תופעות הנראות באיורים, והסבר כיצד נוצרה כל אחת מהן.
(10 נקודות)

/המשך בעמוד 12/

23. קרסט

לפניך שמות של שש צורות נוף קרסטיות.

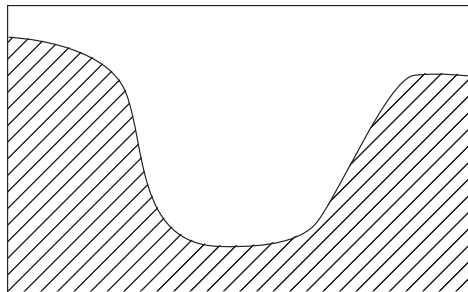
בחר בארבע מצורות הנוף, והסבר כיצד נוצרה כל אחת מהן.

* פוליה	* קרסט סמוי
* נטיף	* טרשוניים
* מעיין קרסטי	* בלועה (בלען)
- (20 נקודות)

24. עיצוב קרחוני

באיורים שלפניך מוצגות שלוש צורות נוף שעוצבו על ידי קרחונים.

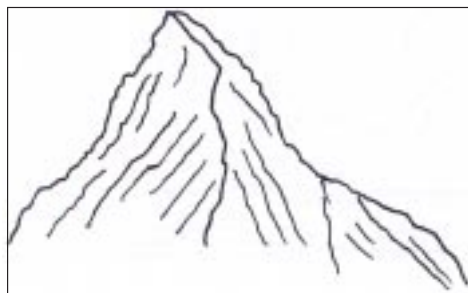
הגדר כל אחת מצורות הנוף, והסבר כיצד נוצרו שתיים מהן. (20 נקודות)

1

2

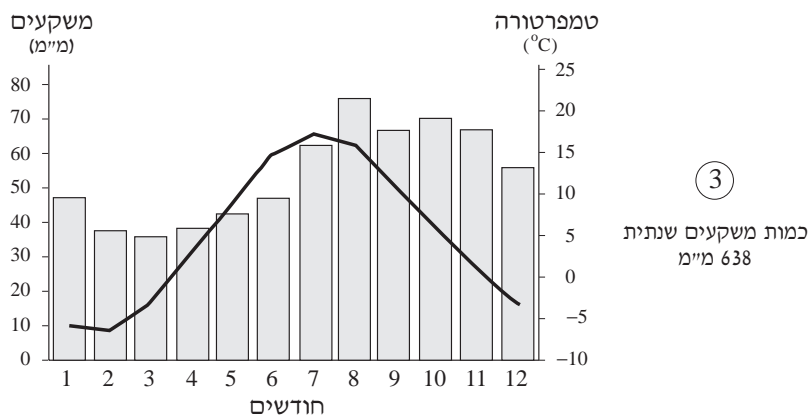
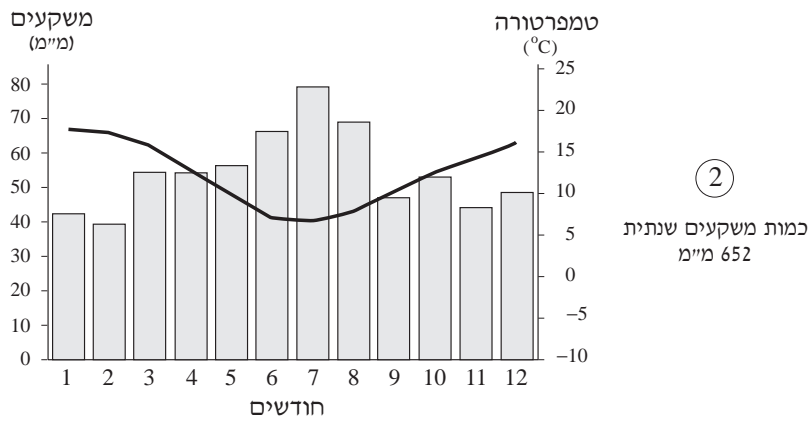
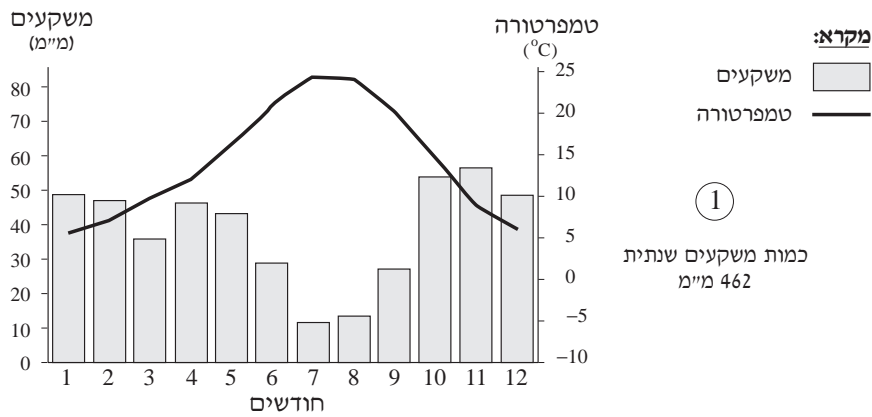

3

אקלים

25. קלימוגרפים

לפניך קלימוגרפים של שלוש תחנות.

התאם קלימוגרף לכל אחת משלוש הערים – הלסינקי (פינלנד), מדריד (ספרד),

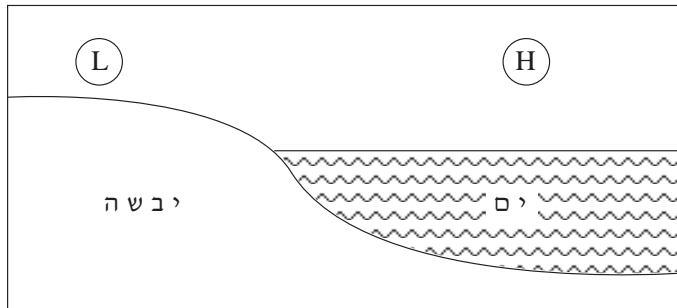
קרייסטצ'רץ' (ניו זילנד), והבא שני נימוקים לביסוס כל אחת מהתאמותיך

(סה"כ – שישה נימוקים). (20 נקודות)

/המשך בעמוד 14/

26. רוחות מקומיות

עיינ באיור שלפניך, שבו מוצג מערך לחצים באזור חוף הים.

- א. (1) ציין את שם התופעה הנגרמת ממערך הלחצים הנראה באיור.
 (2) קבע באיזה חלק של היממה נוצר מערך הלחצים הזה, ומהו כיוון הרוח בזמן זה.
 (10 נקודות)
- ב. הסבר כיצד נוצר מערך הלחצים הנראה באיור. (10 נקודות)

27. קרה

- א. הסבר כיצד כל אחד משני הגורמים שלפניך תורם להיווצרות קרה.
 (1) שמים בהירים
 (2) מבנה טופוגרפי קערתי (למשל עמק סגור)
 (12 נקודות)
- ב. בישראל, אזורי העמקים הפנימיים והערבה רגישים לקרה יותר ממישור החוף.
 הסבר מהי הסיבה העיקרית לכך. (8 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך